

GYÁRI MUNKÁSBÓL A BORSODI MUNKÁSSÁG KUTATÓJA: DR. LEHOCZKY ALFRÉD (1926-2016) ÉLETPÁLYÁJA ÉS MUNKÁSSÁGA

Nagy Péter

A Projekt a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal támogatásával az NKFI Alapból a PD 121065. sz. pályázat segítségével valósult meg.

Nagy Péter
(Fotó: Kiss Ágoston)

Lehoczky Alfréd Alsóhangonyon (ma Hangony része) született 1926-ban. Édesapja családja a felvidéki Jolsváról származott. Apai nagyapja „kávés” volt a településen; nagymamája az ot-tani grófi családnál volt „pesztonka”, tehát kisgyermeküket gondozta, így ideje egy részét a fővárosban töltötte. Édesapja ezért Budapesten látta meg a napvilágot. Anyai nagyszülei Alsóhangony tősgyökeres családjainak tagjai voltak, akik földművesként tevékenykedtek.

Apja, Lehoczky Ernő Jolsván egy vízimalomban helyezkedett el, de már nagyon fiatalon az osztrák területeken végezte vándoréveit, majd mesterként tért haza. A trianoni békeszerződés utáni években került Alsóhangonyra, ahol a malomban vállalt munkát molnárként. A településen ismerkedett meg későbbi feleségével, Endrész Lídiával.¹ A családfő azonban a nagy gazdasági világválság idején elvesztette munkahelyét, és kezdetben az Ózd-Domaháza közötti út építésén dolgozott ínségmunkán. Később azonban a Rimamurány-Salgótarjáni Vasmű Rt. ózdi gyárába vették fel ácsnak, s a vállalat által teremtett biztonság jelentősen javította a család megélhetését.

Fiuk, Lehoczky Alfréd kezdetben a falusi elemi iskolába járt, azonban a szülei előrelátó módon mindenképpen tovább akarták taníttatni. Lehoczky Alfréd hamarosan a diósgyőri polgári iskolába került, egyedül a falujából.

Az iskola elvégzése után jó lehetőségként kínálkozott a műszerész szakma, így egy fiatal iparos, Kovács József mellett helyezkedett el

Ózdon segédként, majd itt töltötte szakmunkás-tanulóéveit. A második világhéges idején őt is elvették levontként, onnan azonban szerencsésen sikerült megszökniük. A háború után nem volt műszerész-mester, akinél vizsgázhatott volna, így az ózdi gyárban „szabadult fel”. 1945-ben édesapját követve a kohászatban vállalt munkát, mivel akkor ezt tűnt a legbiztosabb lehetőségnek: a villamos-műhelyben dolgozott műszerészsegédként. Ám az üzemben csak egy évet töltött, mivel egy újonnan kínálkozó lehetőség bukkant fel életében.²

Már gyermek- és fiataikorában is aktívan részt vett a közösségi feladatokban, így a cserkészletben is tevékenykedett.³ Számára a kiemelkedést a második világháború után fellendülő ifjúsági mozgalom hozta. 1946-ban a Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség (MADISZ) függetlenített járási titkára lett, majd 1947-ben már Borsod-Abaúj-Zemplén, egy év múlva a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei elnöke volt a szervezetnek. Pályáját ekkor politikai vonalon képzelte el. Három hónapos pártiskolát végzett, majd a Magyar Ifjúság Népi Szövetségének (MINSZ),

Dr. Lehoczky Alfréd (1926–2016)
(igazolványkép)

¹ Dr. Lehoczky Alfréd magángyűjteménye. Ezúton is köszönöm Lehoczky Alfréd Endre és Elek Józsefné segítségét dr. Lehoczky Alfréd hagyatékának feldolgozásában.

² Interjú dr. Lehoczky Alfréddal (1926-2016). Miskolc, 2016. január 20. Az interjút készítette: Nagy Péter

³ Interjú Endrész Bálinttal (1927-2018). Hangony, 2015. december 28. Az interjút készítette: Nagy Péter

ezután a Dolgozó Ifjúság Szövetsége (DISZ) Heves megyei vezetője volt. Később egy éves pártiskolát végzett, majd 1955-től a DISZ központi iskolájának igazgatóhelyettese volt, ahol a politikai vezetőket képezték. Az 1956-os forradalom Budapesten érte, politikai munkáját azonban továbbra sem hanyagolta. A megalakuló KISZ Központi Bizottsága szervezési osztályának helyettes vezetője, majd 1958-tól a KISZ Központi Iskolájának igazgatója lett.⁴

Ebben az időben határozta el, hogy beiratkozik az Eötvös Loránd Tudományegyetem magyar-történelem szakára, s ezzel indult el történeti munkássága.⁵ Ebben politikai, közösségi munkája is segítette, mivel az ifjúsági szövetségtől ösztöndíjat kapott, amely jelentősen támogatta a tanulmányait. Úgy érezte, hogy ezt a lehetőséget csak szívós munkával tudja viszonzni, a tudományos munkát tartotta elsődlegesnek. Első cikke már egyetemi tanulmányai alatt megszületett, amit folyamatosan követték a többiek. Heti egy napot az országos levéltárban töltött, s diplomáját kitűnő eredménnyel szerezte.⁶

Kutatási témája kézenfekvőnek is tűnt. Édesapja, majd ő is a Rimamurány-Salgótarjáni Vasmű Rt. munkása volt, s ő egykori munkásgyerekként és gyári munkásként dolgozott fel volt munkaadójának, és az általa kialakított társadalomnak a történetét. Kutatásában egy szinte teljesen új területet dolgozott fel, mivel a meghatározó iparvállalatról korábban csak néhány tanulmány jelent meg. Saját bevallása szerint az egyetemi levéltári kutatásainak eredményeiből harminc évig tudott építkezni. Első kiemelkedőbb előadását Ózdon tartotta a környék bejáró dolgozóiról, majd megszületett legelső írása szülőfalujáról.⁷ Első

munkái az ózdi vasgyár működéséről, társadalmáról születtek.⁸

Az egyetem elvégzése után rögtön adjunktus lett Miskolcon, az egyetemen, amely különösen szokatlan dolog volt. A Borsodi Szénbányák történetéről írott munkájával, mely később három kötetben meg is jelent, doktori címet szerzett.⁹ Ebben az időben láttak napvilágot Borsod-Abaúj-Zemplén megye iparával, annak társadalmával foglalkozó írásai. Munkáiban a kor marxista történetírásának megfelelően a munkásmozgalom-szemponitú társadalomkutatás dominált, azonban munkái tárgyszerűek, adatokkal kiválóan alátámasztottak, melyek napjainkban is jól használhatóak.¹⁰

A szociológiával az 1970-es évektől kezdett el foglalkozni, számos írása jelent meg a témában.¹¹ 1981-ben a Borsod megye munkásmozgalmának kialakulását elemző dolgozatával kandidátusi címet szerzett, ezt követően 1985-ben docenssé nevezték ki. Nevéhez kötődik az egyetemen a Szociológiai Intézet megalapítása, melynek alapító tanszékvezetője lett. 1986-ban a Munka Érdemrend arany fokozatával tüntették ki.¹² 1990-ben ment nyugdíjba, azonban ezt követően sem pihent: számtalan írása jelent meg az elmúlt huszonöt évben is. Érdeklődési területe megváltozott: megyénk honfoglaláskori és középkori történetét kutatta.¹³ Munkássága eredményeképpen Kács község díszpolgárává választotta.¹⁴

Bár még rengeteg terve volt, és tele volt tenni akarással, az élet átírta elképzeléseit. Dr. Lehoczky Alfréd 2016. május 14-én hunyt el, búcsúztatása június 2-án volt a miskolci Szentpéteri kapui temetőben.¹⁵

⁴ PETRA József: A szociológus propagandista. In: *Észak-Magyarország*, 1986. április 26. 5.

⁵ Uo.

⁶ Interjú dr. Lehoczky Alfréd (1926-2016). Miskolc, 2016. január 20. Az interjút készítette: Nagy Péter

⁷ LEHOCZKY Alfréd: *Hangony község 750 éves: „Évszázadok küzdelme a jobb életért.”* Miskolc, 1964.

⁸ Uő: *Az ózdi gyár létrejötte, 1845-1852.* Magyar Történelmi Társulat Borsod Megyei Csoportja. Miskolc, 1965; Uő: *Az ózdi gyár helyzete és a munkásmozgalom kialakulása az első világháború időszakában: 1914-1918.* Különnyomat a *Borsodi Történelmi Évkönyv* II. számából. Miskolc, 1968, 305-340.

⁹ Uő: *A borsodi szénbányászat története 1-3. kötet.* Borsodi és Ózdvídeki Szénbányászati Tröszt Igazgatósága. Miskolc, 1965-1975.

¹⁰ Lásd pl. Uő: A miskolci építőmunkások küzdelme 1907-ben. *A miskolci Herman Ottó Múzeum Közleményei* 6. (Komáromy József szerk.). Miskolc, 1964, 59-61; Uő: *A diósgyőri munkások 1943 szeptemberi béketüntetése.* Diósgyőri Gépgyár. Miskolc, 1968; Uő: *A munkaidő és a munkabér Borsod megye iparában a század elején.* Különnyomat a *NME Közleményeiből* 5. Társadalomtudományok 24. köt. 1-3. füzet. Miskolc, 1979.

¹¹ Lásd pl. Uő: *Az ipari dolgozók kiemelt rétegeinek jellemzői Miskolc két nagyipari üzemében: előtanulmány a Miskolc megyei város közművelődési viszonyai című kutatáshoz.* 3. Művészeti és Propaganda Iroda. Miskolc, 1978; Uő: *Az életmód szerepe a különböző társadalmi csoportok helyzetének alakulásában.* Különnyomat a *NME Közleményeiből* 5. Társadalomtudományok 27. köt. 1-4. füzet. Miskolc, 1981.

¹² PETRA i. m.

¹³ Lásd pl. Uő: *Hangony-Hódos völgye a honfoglalás idején és a középkorban.* Felsőmagyarország Kiadó. Miskolc, 1996; Uő: *Bükkalja és Dél-Borsod a honfoglalás idején és a középkorban.* Felsőmagyarország Kiadó. Miskolc, 1997; Uő: *Felsőtárkány története a honfoglalás idején és a középkorban.* Felsőtárkány Önkormányzata. Felsőtárkány, 1998.

¹⁴ 90 éves a Szociológia Tanszék alapítója. www.minap.hu, 2016. március 9. <https://minap.hu/cikkek/90-eves-szociologia-tanszek-alapitoja>

¹⁵ Nekrológ: Dr. Lehoczky Alfréd (1926-2016). www.boon.hu, 2016. május 24. <http://www.boon.hu/nekrolog-dr-lehoczky-alfred-1926-2016/3072228>